

СТАНОВИЩЕ

на проф. дин Илия Тодев,

79.2

10.12

3

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по специалността 05.03.04 „Нова и най-нова обща история“ с проблематика „Източна Европа и Русия XX век“, обявен от Института за исторически изследвания към БАН за нуждите на секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“, обнародван в ДВ бр. 68 от 02 август 2013 г., с кандидати гл. ас. д-р Петя Борисова Димитрова и гл. ас. д-р Христо Димитров Милков

Гл. ас. Петя Димитрова участва в конкурса с двутомника „Докладва „Наследник“. Донесенията на българския пълномощен министър в СССР Иван Стаменов (1940–1944)“. Трудът на д-р Димитрова е обсъден на разширено заседание на секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“ от 16 февруари 2010 г., на което е взето решение „П. Димитрова да бъде предложена за старши научен сътрудник“. Преди това, на 15 декември 2009 г., предвид участието на доц. д-р Манчо Веков в работата по т. II на труда, той е обсъден на разширено заседание на секция „Помощни исторически науки и информатика“, заключението от което е изследването „Докладва „Наследник“. Донесенията на българския пълномощен министър в СССР Иван Стаменов (1940–1944)“ да бъде предложено за печат, а „встъпителната студия на н.с. д-р Петя Димитрова да бъде предложена на НС на ИИ за хабилитационен труд“.

Първият том представлява самостоятелен монографичен труд, посветен на един изцяло неизследван досега сюжет от историята на Втората световна война – на живота и дейността на дипломатическия представител на Царство България в СССР в периода 1940–1944 г.

Като изходна точка на изследването служат „сензационните“ съобщения, започнали да се промъкват в някои съветски издания още в края на 80-те години на миналия век, за опитите на съветското ръководство да сключи „втори Брестки мир“ непосредствено след германското нападение от 22 юни 1941 г. с цената на отстъпването на ред територии на Райха. При това с посредничеството на тогавашния пълномощен министър на България в СССР Иван Стаменов. Към тях скоро се добавят и твърденията на генерал-лейтенант Павел Судоплатов, че високопоставеният ни сънародник всъщност е бил съветски агент, работил дълги години в полза на Москва под кодовото име „Наследник“.

Целта на авторката е тези твърдения, както и свързаните с тях слухове и недомлъвки около дейността на Иван Стаменов в съветската страна да бъдат

подложени на всеобхватен анализ, който да потвърди, респ. да отрече тяхната достоверност. Затова и тя е насочила вниманието си към решаването на две основни задачи: първо, реконструкция на живота и дейността на българския дипломат; второ, анализ на донесенията на Стаменов до Министерството на външните работи и изповеданията (МВРИ).

В изпълнение на първата задача П. Димитрова е издирила документи от всички достъпни български архиви, в които има данни за живота на българския дипломат, и е успяла да направи една доста изчерпателна реконструкция на неговия житейски и професионален път. Що се отнася до втората задача, на нея е посветена основната част от труда, която представлява сериозен и задълбочен анализ на докладите и шифрограмите на Стаменов от съветската страна, допълнен умело с данни от все още недобре познати на широката публика новоизлезли изследвания и документални сборници, които са използвани, за да се очертае по-пълно картината на епохалните събития, на чийто фон се разгръща дейността на българския пълномощен министър в СССР.

В книгата са дадени непознати факти от кухнята на дипломатията, самото изложение е интересно, стилът и езикът на работата са много добри.

Вторият том представлява документален сборник, в който са включени 496 от донесенията на И. Стаменов до МВРИ за периода на неговото пребиваване в СССР, като преобладаващата част от тях се публикуват за първи път. Те са ценна документална колекция, обработена по всички правила на археографията. Томът съдържа и биографични данни за лицата, чиито имена се срещат в документите, които също са интересни и полезни като информация.

Освен въпросния основен труд кандидатката представя и сериозно количество студии и статии – 21, имащи пряко отношение към проблематиката на конкурса. Те са посветени на няколко основни кръга от въпроси: дейността на Българската легация в СССР в годините на Втората световна война и на нейния титуляр Иван Стаменов; промените в интерпретацията на Втората световна война в годините след края на Студената война, свързани с историческия ревизионизъм и с необходимостта от изграждането на нов образ на войната от позициите на днешния ден; развитие на националния въпрос и на международните отношения в съвременна Русия; мястото на Русия в съвременния свят, ролята ѝ в отношенията между Запада и Изтока; войните на Балканите през 90-те години на XX век и ролята на Русия; зараждане и развитие на евразийството и неговите първи прояви в България.

Освен тази научна продукция П. Димитрова представя списък с участията си в различни дейности, свързани с научния живот на института – научни форуми, проекти, редакторства и съставителства на научни сборници, създаване на информационни продукти с международно значение и т.н.

* * *

Гл. ас. д-р Христо Милков предлага като хабилитационен труд монографията „Клубът на месиите. Образите на световните водачи в европейската радиопропаганда на български език: 1 септември 1939 г. – 22 юни 1941 г.“

Трудът е обсъден в секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“ на 3 ноември 2009 г. Мнението на секцията е, че монографията има сериозни недостатъци – събраният материал е огромен, но остава неосмислен, в изложението се преплитат много теми, липсва „център“, поради което то оставя впечатлението за хаотичен и несвързан разказ. Заключение е, че в този си вид изследването не може да бъде прието за хабилитационен труд, върнато е за доработване, като на Хр. Милков е предложено да реструктурира съдържанието и центрира изложението. Взето е решение да се направи още едно заседание, където да се обсъди цялостното му творчество и евентуално на тази база той да бъде предложен за старши научен сътрудник.

На повторното заседание, проведено на 21 юни 2011 г., секцията приема с оглед на досегашната му научна продукция да предложи на Христо Милков да бъде обявена процедура за заемане на академичната длъжност „доцент“. Това му дава формалното основание да кандидатства в обявения понастоящем конкурс за доцент за нуждите на секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“. Конкурсът обаче е обявен с проблематика „Източна Европа и Русия XX век“ – тема, по която кандидатът не може да предложи необходимата научна продукция. Неговите научни интереси се простират в съвсем различни научни полета – история на Франция в годините на Втората световна война и по време на Петата република, митология и пропаганда, българска история в най-ново време. Затова и участието му в настоящия конкурс е лишено от съдържателни основания.

* * *

Гореказаното ми дава основание да предложи гл. ас. д-р Петя Борисова Димитрова да бъде избрана за доцент по Нова и най-нова обща история в секция История на света и международните отношения в ново и най-ново време на Института за исторически изследвания към БАН.